

R U C E

Číslo 4

Únor 1999

Pozláčovači mají chuť se scházet

Od vzniku sdružení RUDOLFINEA jsme očekávali nejen hájení podmínek pro rozvoj uměleckých řemesel, ale řadové členy lákalo více to, že se čas od času sejdou se svými kolegy a proberou spolu slasti i strasti současného způsobu podnikání, problémy s nákupem materiálu, ceny za práci, možnosti vyučení nových adeptů řemesla, ale i osobní vztahy a pod...

Bohužel, i když se prezidium RUDOLFINEA scházelo pravidelně a pilně se staralo o začlenění do struktury některé státní instituce (nejprve MK ČR, později Hospodářské komory ČR), plénu to zapomínalo sdělit, a tak se členům zdálo, že se „vlastně nic neděje“.

Přesto potřeba se scházet zůstala, a proto jsem se spolu s pí Sylvíi Kroupovou ujala organizace setkání pozláčovačů. Rozeslala jsem dopisy asi na 30 adres, z toho 22 pozláčovačů potvrdilo zájem přijít.

V sobotu odpoledne 21. listopadu 1998 jsme se poprvé sešli v útulné restauraci s galerií MIRÓ u stanice metra Nové Butovice. Sešli se staří známí a kolegové z bývalého Ústředí uměleckých řemesel, z firmy ŠTUKO, ale i ti, kteří se zatím neznali. Přijeli i mimopražští. Dostavili se i dva nestoří pozláčovačů - pan Eduard Hladký (85 let) a pan Jaroslav Boubín (83 let), který mnohé z nás před mnoha lety vyučil toto krásné řemeslo. Sám

ještě pracuje a je na něm vidět, že radost z práce ubírá léta a přidává životního elánu. Na příští setkání, které plánujeme na březen 1999, nám pan Boubín přislíbil přednášku o tom, jak se v minulosti pozláčovači u nás organizovali, počínaje středověkými cechy a konče tzv. společenstvy před komunistickým převrátím. Pan Boubín pochází ze starého pozláčovačského rodu a také jeho syn a dvě vnučky pokračují v tradici. Pan Štěpán Skalický, který vyučuje teorii učebního oboru pozláčovač v SOU uměleckořemeslném v Praze 9, Podkovářské ul., projevil zájem o zahrnutí těchto informací do osnov řemesla.

Uvítali jsme také to, že mezi nás přišel zástupce prezidia RUDOLFINEA pan Robert Ritschel - pasíř, který nás neformálně informoval o tom, jak pokračuje začleňování našeho sdružení do struktury Hospodářské komory ČR, kde by umělečtí řemeslníci tvořili

zvláštní skupinu s možností navštěvovat mistrovskou školu završenou získáním titulu tovaryš nebo mistr uměleckého řemesla. Mistrovská škola běží již druhým rokem při SOU Praha 9 zatím jen pro kovoobory, další se chystají a čeká se na přihlášky zájemců o další uměleckořemeslné obory (dřevo, keramika, sklo apod.).

V diskusi také padl návrh a přání, aby i ostatní obory uměleckých řemesel vytvořily takovéto neformální skupiny a na schůzi prezidia byl vyslán jeden jejich zástupce, který by dělal „styčného důstojníka“ a přinášel na další setkání informace z činnosti RUDOLFINEA. To však vyžaduje dobudování databanky adres uměleckých řemeslníků z celé ČR při SOU Podkovářská, která má největší možnosti, jak databanku vytvořit. Prezidium by pak mělo oslovit významné představitele jednotlivých oborů, aby se pokusili zorganizovat podobná setkání.

Vím, že je to pracné, zdlouhavé a také nic lukrativního, ale je to povinností nás všech, aby ve třetím tisíciletí, které bude již obdobím supertechniky a odlidštěné výroby, umělecká řemesla u nás nejen přežila, ale rozvíjela se a stala se něčím, na co bude naše republika hrdá a co bude moci nabídnout ostatním členům EU ve velké konkurenci národů. Na závěr bych chtěla požádat všechny, kteří budou tento článek číst, o spolupráci při

tvorbě databanky a zaslání adres svých i svých kolegů z oboru přímo na SOU

uměleckořemeslné, 19000 Praha 9, Podkovářská 4. Předem Vám děkuji.

Eva Plánská, Roztoky u Prahy

Projekt na podporu rozvoje řemesel formou dlouhodobého pronájmu stavebních pozemků v atraktivních částech obcí a měst.

Jak jsme Vás informovali ve zpravodaji RUCÉ z června 1998, RUDOLFINEA odeslala na úřad městské části Praha 12 - Modřany dopis se zpracovaným návrhem koncepcí rozvoje řemesel v podmínkách obcí a měst. Dne 18.1.1999 se uskutečnilo jednání se starostou Petrem Hánou a místostarostkou JUDr. Helenou Chudomelovou. Na tomto jednání se diskutovala všeobecně neutěšená situace uměleckých řemeslníků a řemesel a návazně jsem přednesl návrh na dlouhodobé pronájmy pozemků obce za účelem vybudování řemeslné dílny a obytného domu. Pana starostu tento návrh natolik zaujal, že se rozhodl mne pozvat na jednání Rady zastupitelstva, které se uskutečnilo 26.1.1999.

Diskuse nad jednotlivými body návrhu projektu se zabývala především problémy jeho realizovatelnosti. Ekonomická situace uměleckých řemeslníků není dobrá. Potýkají se s nedostatkem vlastních finančních prostředků, nedisponují většinou dostatečnými prostory k vlastní činnosti a v případě potřeby získat úvěr na vybudování vhodnějších prostor pro provozování uměleckého řemesla narážejí na nedostupnost úvěrů hlavně z hlediska vysokých úroků, nedostatečnosti ručení a v neposlední řadě proto, že se jedná o relativně malé částky. Banky nemají zájem poskytovat takovéto úvěry s mnohdy problematickou návratností investovaných prostředků (z důvodu kompli-

kovaných odbytových možností a často i nedostatku vhodných zakázek).

Ve snaze pomoci řešit nedobrou situaci řemesel a drobného podnikání vůbec se navrhuje vytipovat vhodné pozemky ve vlastnictví obcí, nejlépe na atraktivních místech v centrech nebo podél hlavních komunikací obce a tyto dlouhodobě pronajmout za účelem vybudování dílny a obytného domu. Obec by tímto aktem podpořila rozvoj řemesel a drobného podnikání, oživila by nezajímavá a upadající centra na svém území a v pozdější době by se mohla podílet i na určitém příjmu plynoucí z odváděných daní. V rámci podpory rozvoje řemesel by mohlo přijít v úvahu i odpuštění platby nájmu za poskytnuté pozemky po určité době, vytvoření přijatelné částky placeného nájemného. Dalším zvýhodněním by mohlo být stanovení přijatelné částky nájemného a osvobození od této platby po období několika prvních let. Neméně důležité by byl i fakt, že vybudováním nemovitosti schválené stavebním úřadem na základě stavebního povolení se řemeslník de facto stává vlastníkem takového objektu se všemi právy. V projektu je zahrnuta i možnost vybudování prostor pro prodejní činnost nebo prostor k pronájmu dalšímu podnikateli nebo firmě, což dále zlepší finanční situaci vlastníka objektu. Jinou výhodou by byla i možnost pronájmu nevyužívaných vedlejších prostor dalším osobám nebo firmám. Počítáme též

se zapojením Hospodářské komory ČR (o členství v ní RUDOLFINEA v současné době vede jednání) do takového projektu a eventuálně se spoluprací s některou z bank na poskytnutí vhodnějších úvěrů.

Po výčtu nesporných výhod je nutné poskytnout i určité záruky, že tato aktivita nebude zneužita k čistě jednostranným komerčním účelům, které by byly v rozporu s programem podpory řemesel a drobného podnikání. Jednou ze záruk bude právně ošetřené sepsání smlouvy mezi nájemcem a úřadem města či městské části, jež podnikatele zaváže trvale provozovat činnost, na jejímž základě byl pronájem pozemku poskytnut. Neplnění této smlouvy by mohlo vést k uplatnění nějaké formy finančních pokut, případně zvýšení nájemného atd. Další záruky by poskytla dohoda mezi úřadem městské části a sdružením RudolFINEA o doporučení vhodných kandidátů z řad uměleckých řemeslníků. Jednou z podmínek by proto bylo pro zájemce i členství v profesním sdružení RudolFINEA a zajišťování záruk na pokračování v uměleckořemeslné činnosti v provozovaném oboru včetně perspektivnosti podniku a možnosti následníků z řad mladších rodinných příslušníků.

Přednesené návrhy byly na Radě zastupitelstva přijaty se zájmem a pochopením.

Ing. Antonín Chmelař

Co musí podstoupit truhlář...

(Část článku z časopisu TRUHLÁŘSKÉ LISTY, 1/99, str.35)

Pro zájemce o mistrovské zkoušky pořádá Rudolfinea - sdružení pro umělecká řemesla - prostřednictvím Středního odborného učiliště uměleckořemeslného v Praze dvouleté studium pod názvem Mistrovská škola. Tento typ studia je určen pro pracovníky v uměleckořemeslném oboru již vzdělané a s nejméně desetiletou praxí. Výuka probíhá každou sobotu školního roku, posluchači tedy absolvují 20 dní studia po osmi hodinách. Uchazeči jsou na přednáškách seznamováni s možnostmi nových technik a postupů při zpracování dřeva, původním ručním nářadím i moderní technikou. Učí se zvládat různé

povrchové úpravy a doporučené postupy při konzervování a restaurování slohových, historických prací. Studium je zakončeno zpracováním mistrovské práce a závěrečnou zkouškou. Úspěšný absolvent získá oprávnění na titul Tovaryš uměleckého řemesla. Na základě tohoto studia může po uplynutí další stanovené praxe požádat o titul Mistr uměleckého řemesla a posléze se připravit na získání restaurátorské licence. Tento typ vzdělání je prováděn pod záštitou Hospodářské komory ČR se snahou o sjednocení s požadavky obchodních a hospodářských komor okolních zemí.

František Novák - redaktor Truhlářských listů

Kde nás bota tlačí... ?

Stará moudrost praví, že předpoklad úspěchu díla je začít. RUDOLFINEA tento pokus učinila poměrně aktivně a s chutí zahájila svou činnost. Na prezidiu jsme se scházeli jedenkrát měsíčně a do pozdních večerních hodin diskutovali a hledali „cesty“ naplnění programového prohlášení. Začali jsme tvořit zpravodaj RUCÉ, který má zprostředkovat kontakt mezi členy i příznivci sdružení. Navazovali jsme styky s příslušnými profesními orgány, s orgány státní správy a pod. Nedařilo se však výrazně rozšiřovat členskou základnu, aktivita řadových členů je malá. Dohodli jsme se na platbě členských příspěvků, ale jen menší část členů má tuto záležitost v pořádku. Jak se ale stává, dostavila se stagnace, zaviněná nejrůznějšími vlivy. V první řadě mezi nimi najdeme pracovní problémy každého z nás, dále pak nevyjasněný přístup k problematice, kterou jsme svým programem stanovili. Není to úkol lehký. Všichni víme, že kulturní úroveň národa klesá. Ne náhodou byla RU-

DOLFINEA založena právě při vzdělávacím zařízení, jakým je SOU uměleckořemeslné.

Otevřeli jsme MISTROVSKOU ŠKOLU (dále MiŠ) pro kovořemeslné obory, abychom vyplnili mezeru v nabídce dalšího vzdělávání vynikajících odborníků s dlouholetou praxí. V této věci se podařilo mnohé. Šest posluchačů dochází již do 2. ročníku této školy a chystají završení - složení absolventských ústních a praktických zkoušek a získání příslušného titulu.

Stále častěji je zdůrazňována potřeba novelizovat živnostenský zákon č.455/91 Sb. v oblasti přidělování živnostenských oprávnění. V souvislosti se zapojením ČR do evropských struktur je nutné vytvořit systém celoživotního profesního vzdělávání a zvyšování kvalifikace v uměleckořemeslných oborech uvést do souladu s ostatními profesními sdruženími v rámci celé ČR. Uchazeč bude muset prokázat schopnosti pro vedení profesně zaměřené firmy, pro práci s lidmi, pro orientaci v oblasti ekonomických záležitostí

a legislativy. V souvislosti s tímto záměrem jsme zahájili jednání s Hospodářskou komorou ČR (dále HK ČR), která zřídila Akademii řemesel a služeb. Zapojení do tohoto projektu plně vyhovuje poslání naší MiŠ. Jsme ve stadiu, kdy naše sdružení bude zapojeno jako řádný člen v HK ČR s využitím všech výhod pro všechny své členy. Vzhledem k tomu, že cíle a podmínky začlenění do Akademie řemesel a služeb HK ČR jsou poměrně rozsáhlé, bude podrobnější informace podána na nejbližší valné hromadě, můžeme zajistit i přítomnost zástupce HK ČR.

Tato informace by Vás měla vyburcovat k písemnému nebo ústnímu vyjádření svého dotazu či stanoviska, na něž bychom mohli operativně reagovat. K této diskusi mohou sloužit i stránky tohoto zpravodaje. Členové prezidia s řadou odborníků se domnívají, že bychom se vydali správnou cestou.

Ve třetím tisíciletí se budeme učit myslet a pracovat jinak.

Prezidium

Mistrovská škola v minulosti a dnes

V době rozvoje městských řemesel, kdy měly cechy střežit kvalitu výrobků a dbát o úroveň jejich

výrobků, získávali mladí tovaryši povinně další praktické a odborné zkušenosti v období několika tzv.

vandrovních let. Od 14. do první poloviny 19. století se mladí řemeslníci vydávali pěšky do ciziny na zkušenou. Na cestách po okolních zemích poznávali a srovnávali kvalitu řemeslné práce, seznamovali se s jinými výrobními postupy a výtvarnými projevy nového slohu, osvojovali si jeho tvarosloví a ornamentiku. Zaznamenávali si další možnosti v provedení výrobků svého řemesla. Nabyté zkušenosti a poznatky mohli uplatnit v tzv. mistrovském kusu, samostatném výrobku, který byl (vedle složení příslušného finančního obnosu-přímusu a potvrzení domovského práva) nejlepším důkazem schopnosti a vizitkou přijímaného mistra. Nezbytné praktické zdokonalování mladých tovaryšů vyplývalo ze samozřejmé kontinuity uměleckých řemesel, která byla v 19. století nejen narušena, ale do budoucnosti i výrazně ohrožena.

Náporům průmyslové revoluce docházelo, jak známo, k vytlačování rukodělné malovýroby produkcí strojů. Přesto i po zrušení cechů v českých zemích v roce 1859 chránila zájmy řemeslníků živnostenská společenstva. Rozšíření anglického hnutí na obnovu uměleckých řemesel Arts and Crafts nemohlo zastavit neúprosný vzestup průmyslové výroby, ale snahou o záchranu rukodělné práce vyvolalo její podporu a nutnost výchovy nových sil. Obchodní a živnostenské komory podávaly v rámci své péče o živnosti také pomocnou ruku uměleckým řemeslníkům. Vedle v minulém zpravodaji vzpomenuých odborných škol, zakládaných od padesátých let v oblastech nebo místech s rozvinutou tradiční umělecko-řemeslnou výrobou, které měly vychovávat nové odborné síly, sloužily k dalšímu vzdělávání vyučených řemeslníků školy pokračovací. Byly zakládány podle potřeby přímo živnostenskými společenstvy v místě a schvalovány a podporovány živnostenskou komorou. Pokračovací školy tak měly umožnit další zdokonalování uměleckých řemeslníků v regionu. Hospodářskými komorami zakládaná umělecko-průmyslová muzea přispívala k rozvoji uměleckých řemesel a umělecko-průmyslové výroby shromažďováním vynikajících příkladů výrobků z jednotlivých oborů uměleckých řemesel minulosti a současnosti, které se měly stát vzorem ke zdokonalení novodobé umělecké výroby. Do konce 19. století hledala příklady v minulosti, již se chtěla vyrovnat v intencích dobového historismu. V nových budovách umělecko-průmyslových muzeí v Praze, Plzni, Liberci aj. vznikaly také knihovny, kde byla shromažďována speciální oborová literatura a zejména předlohy. Umělečtí řemeslníci v nich nacházeli poučení, příklady a inspiraci pro řešení svých výrobků. Muzea pořádala také odborné přednášky, výstavy a soutěže, kterými se snažila o povznesení úrovně uměleckých řemeslníků. V nedělních kursech se mohli zdokonalovat v kresbě, která byla nepochybným základem každé výtvarné práce.

Až do poloviny 20. století zůstal mistrovský kus nejprokazatelnějším důkazem úrovně adepta

uměleckého řemesla. Titul „mistr uměleckého řemesla“ byl udělován ještě koncem sedmdesátých let po patnácti letech praxe jako uznání dlouholeté kvalitní práce v oboru uměleckého řemesla. Podobně jako tomu bylo v živnostenských společenstvech, pořádalo Ústředí uměleckých řemesel odborné přednášky a semináře. Sdružení pro umělecká řemesla RUDOLFINEA usilovalo od počátku o zřízení mistrovské školy pro umělecké řemeslníky z praxe. Původní vizí byla představa výtvarně nadaného, přemýšlivého a nápaditého mistra rudolfinské doby, zlatého věku uměleckých řemesel, který byl váženou osobností, rovnocenným partnerem architektů, sochařů a malířů. Proto jsme do dvouletého vzdělávání zařadili předměty, které zasazují potřeby a znalosti konkrétního oboru do širších souvislostí a historického kontextu (dějiny umění, užité umění, dějiny kultury, specializované lekce o historických materiálech a technikách). Hlavním cílem zůstává zdokonalování umělecko-řemeslné práce. K tomu slouží specializované semináře, které by měli vést přední mistři uměleckého řemesla. Na nich by si měli posluchači zdokonalovat své znalosti, konzultovat problematiku konkrétních prací ve svém oboru, navštěvovat významné dílny apod. Lektorskou činnost v mistrovské škole by zabezpečovali přední odborníci se snahou o obnovení kontinuity a uchování budoucnosti a kvality uměleckých řemesel.

RUDOLFINEA se delší dobu pokoušela o získání podpory pro mistrovskou školu u ministerstva kultury ČR, které bylo zřizovatelem zaniklého Ústředí uměleckých řemesel. Posléze se ukázalo, že spoléhání na zájem ministerstva byl výhybkou na slepou kolej. V současné době se stává jedním z garantů mistrovské školy uměleckých řemesel Hospodářská komora ČR, nástupkyně bývalých obchodních a živnostenských komor. Vzdělávání pořádané RUDOLFINEOU se stane součástí jejího vzdělávacího systému Akademie řemesel v samostatné sekci. Podobně jako u mistrovských škol jiných živností pořádaných Komorou, budou do sobotní výuky zařazeny předměty nezbytné pro současné podnikání jako jsou základy ekonomiky, psychologie a přednášky ze současné legislativy. Naše mistrovská škola tak získává na vážnosti a měla by prohloubit znalosti a prověřit schopnosti svých posluchačů. Bude rehabilitovat zapomenutý titul „mistr uměleckého řemesla“ na základě složení zkoušek z teoretických předmětů a zhotovení mistrovského kusu. Svou formou chce mistrovská škola uměleckých řemesel navázat na přerušení nejlepších tradic a zároveň aktualizovat a zkvalitnit přípravu uměleckých řemeslníků v současných nelehkých ekonomických podmínkách.

PhDr. Miloslav Vlček